

MATERIAŁY INFORMACYJNE

**pn. „Różnicowanie składki na społeczne ubezpieczenie wypadkowe
według modelu wskaźnikowego i kosztowego”**

dr Jan Rzepecki

Warszawa, październik, 2013 r.

Dlaczego różnicuje się składkę na ubezpieczenie wypadkowe?

W większości krajów uprzemysłowionych a także w Polsce zróżnicowana składka funkcjonująca w ramach systemów ubezpieczeniowych stanowi podstawowy instrument ekonomiczny wpływający na ograniczenie występowania wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Stosowanie zróżnicowanej składki zachęca do prowadzenia dodatkowych działań prewencyjnych w przedsiębiorstwach i wpływa skutecznie na obniżenie liczby wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz ich społecznych kosztów.

W większości krajów wysoko rozwiniętych gospodarczo podstawę systemów różnicowania składek na ubezpieczenie wypadkowe stanowi system kosztowy tj. system w którym podstawę ustalania składek zarówno na poziomie grup działalności jak i przedsiębiorstw stanowią świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych wypłacane przez instytucje ubezpieczeniowe. Także w Polsce, w okresie międzywojennym, system kosztowy stanowił podstawę różnicowania składki na ubezpieczenie wypadkowe.

Obecnie, w Polsce system zróżnicowanej składki na społeczne ubezpieczenie wypadkowe funkcjonuje od 1 stycznia 2003 r. na poziomie grup działalności a od 1 kwietnia 2006 r. także na poziomie przedsiębiorstw. Z dniem 1 kwietnia 2009 r. wszedł w życie trzeci i ostatni etap wprowadzania zróżnicowanej składki na społeczne ubezpieczenie wypadkowe. Zgodnie z wprowadzonymi zmianami zwiększony został zakres obniżania i podwyższania składek z +/- 20% do +/-50% w stosunku do stopy procentowej składki ustalonej dla danej grup działalności.

Podstawę różnicowania składki nie stanowią jednak koszty wypłaconych przez ZUS świadczeń lecz dane liczbowe o przyczynach i skutkach zagrożeń zawodowych przekazywane rokrocznie do ZUS przez płatników składek zgłaszających do ubezpieczenia społecznego co najmniej 10 ubezpieczonych. Systemem zróżnicowanej składki na ubezpieczenie wypadkowe nie są więc objęte mikroprzedsiębiorstwa tj. przedsiębiorstwa zgłaszające do ubezpieczenia społecznego poniżej 10 pracowników. Dla tej grupy przedsiębiorstw składka ustalana jest w stałej, zryczałtowanej wysokości i wynosi 50% najwyższej stopy procentowej, ustalonej na dany rok składkowy dla grupy działalności.

Jakie są zasady obowiązującego w Polsce system zróżnicowanej składki na ubezpieczenie wypadkowe?

Zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami prawnymi składka na ubezpieczenie wypadkowe w Polsce jest ustalana na rok składkowy obejmujący okres od 1 kwietnia danego roku do 31 marca roku następnego.

Płatnicy składek podzieleni są na dwie grupy:

- zgłaszający do ubezpieczenia wypadkowego nie więcej niż 9 ubezpieczonych;
- zgłaszający do ubezpieczenia wypadkowego co najmniej 10 ubezpieczonych.

Dla wszystkich płatników składek, zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego nie więcej niż 9 ubezpieczonych, stopa procentowa składki na ubezpieczenie wypadkowe jest taka sama i wynosi 50% najwyższej stopy procentowej, ustalonej na dany rok składkowy dla grupy działalności. Stopy procentowe dla grup działalności zostały określone w rozporządzeniu ministra pracy i polityki społecznej. Zgodnie z załącznikiem 1 najwyższa stopa procentowa składki wynosi obecnie 3,86%, w związku z czym płatnicy składek zgłaszający do ubezpieczenia społecznego nie więcej niż 9 ubezpieczonych opłacają składkę w wysokości 1,93% podstawy wymiaru składek.

Dla płatników składek zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego co najmniej 10 ubezpieczonych stopa procentowa składki na ubezpieczenie wypadkowe jest zróżnicowana. W tym celu płatnicy składek zostali przyporządkowani do określonych grup działalności, w zależności od rodzaju działalności Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), ujętej w rejestrze REGON podmiotów gospodarki narodowej.

Kategorie ryzyka wraz z odpowiadającymi im stopami procentowymi składki na ubezpieczenie wypadkowe dla poszczególnych 64 grup działalności ustala minister pracy i polityki społecznej. Kategorię ryzyka dla grupy działalności ustala się w

zależności od ryzyka określonego następującymi wskaźnikami częstości¹:

- poszkodowanych w wypadkach przy pracy ogółem
- poszkodowanych w wypadkach przy pracy śmiertelnych i ciężkich
- stwierdzonych chorób zawodowych
- zatrudnionych w warunkach zagrożenia w razie przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy.

Kategorię ryzyka dla grupy działalności ustala się na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego za trzy ostatnie lata kalendarzowe, dostępnych 31 stycznia każdego roku. Kategorię ryzyka dla grup działalności ustala się na okres nie dłuższy niż 3 lata składkowe. Obowiązujące do końca marca 2014 r. kategorie ryzyka razem ze stopami procentowymi składek dla 64 grup działalności przedstawiono w załączniku.

Najwyższe stopy procentowe składek obowiązują w działalnościach o najwyższym ryzyku takich jak górnictwo węglowe (3,86%), górnictwo metali (3,60%), leśnictwo i pozyskiwanie drewna (3,60%) oraz produkcja metali i wyrobów z metali (2,80%) podczas gdy najniższe stopy procentowe składek dotyczą działalności finansowej i ubezpieczeniowej a także działalności związanych z turystyką (0,67%).

Podstawę ustalania wysokości stopy procentowej składki stanowi kategoria ryzyka ustalana dla poszczególnych płatników składek w zależności od ryzyka określonego następującymi wskaźnikami częstości²:

- poszkodowanych w wypadkach przy pracy ogółem
- poszkodowanych w wypadkach przy pracy – śmiertelnych i ciężkich
- zatrudnionych w warunkach zagrożenia, które występują w razie przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy.

¹ Wskaźniki dot. osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy ogółem oraz w wypadkach przy pracy śmiertelnych i ciężkich są obliczane na umowną liczbę 1 000 pracujących. Wskaźniki dot. osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia w razie przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy oraz stwierdzonych chorób zawodowych są obliczane na umowną liczbę 1 000 zatrudnionych. Wymienione wskaźniki ustalane są odrębnie za pełen rok kalendarzowy dla grup działalności.

² Wskaźniki częstości dla płatników składek są obliczane na umowną liczbę 1 000 ubezpieczonych oraz ustalane odrębnie za pełny rok kalendarzowy dla płatników składek.

Kategoria ryzyka ustalana jest na podstawie danych przekazywanych przez płatników składek do oddziałów ZUS za trzy kolejne lata kalendarzowe. Dane niezbędne do ustalenia przez ZUS kategorii ryzyka płatnicy składek przekazują do dnia 31 stycznia danego roku za poprzedni rok kalendarzowy, w informacji o symbolu ZUS IWA. Wzór tej informacji znajduje się w załączniku do rozporządzenia ministra pracy i polityki społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Informację ZUS IWA, za dany rok kalendarzowy, zobowiązani są przekazywać płatnicy spełniający następujące warunki:

- byli zgłoszeni do ZUS jako płatnicy składek na ubezpieczenie wypadkowe od dnia 1 stycznia do 31 grudnia roku, za który jest składana informacja i co najmniej 1 dzień w styczniu następnego roku
- w roku, za który jest składana informacja, zgłaszali do ubezpieczenia wypadkowego co najmniej 10 ubezpieczonych.

Dla każdego płatnika składek objętego zróżnicowaną składką, na podstawie danych za trzy ostatnie lata, przekazanych w informacjach ZUS IWA, ZUS ustala stopę procentową składki obowiązującą w obecnym roku składkowym i powinien zawiadomić o tym płatników składek nie później niż do dnia 20 kwietnia. Podstawę ustalenia stopy procentowej dla płatnika składki stanowi kategoria ryzyka oraz wskaźnik korygujący, na podstawie którego płatnikowi składek ZUS ustala na rok składkowy stopę procentową składki w wysokości średniej dla działalności lub też odpowiednio obniżonej albo podwyższonej.

Dla każdego płatnika składek objętego zróżnicowaną składką wskaźnik korygujący został obliczony przez porównanie jego kategorii ryzyka, obliczonej z trzech lat z kategorią ryzyka ustaloną dla grupy działalności, do której dany płatnik został zaliczony. Zgodnie z art. 31 ust.1 ustawy o ubezpieczeniu wypadkowym, od 1 kwietnia 2009 r. rozpiętość wskaźnika korygującego może wynosić od 0,5 do 1,5. Stopy procentowe składek dla płatników ustalane są jako iloczyn stopy procentowej składki ustalonej dla grupy działalności, do której został zakwalifikowany płatnik oraz indywidualnego wskaźnika korygującego zgodnie z zasadami przedstawionymi w tabelicy 1.

Tablica 1

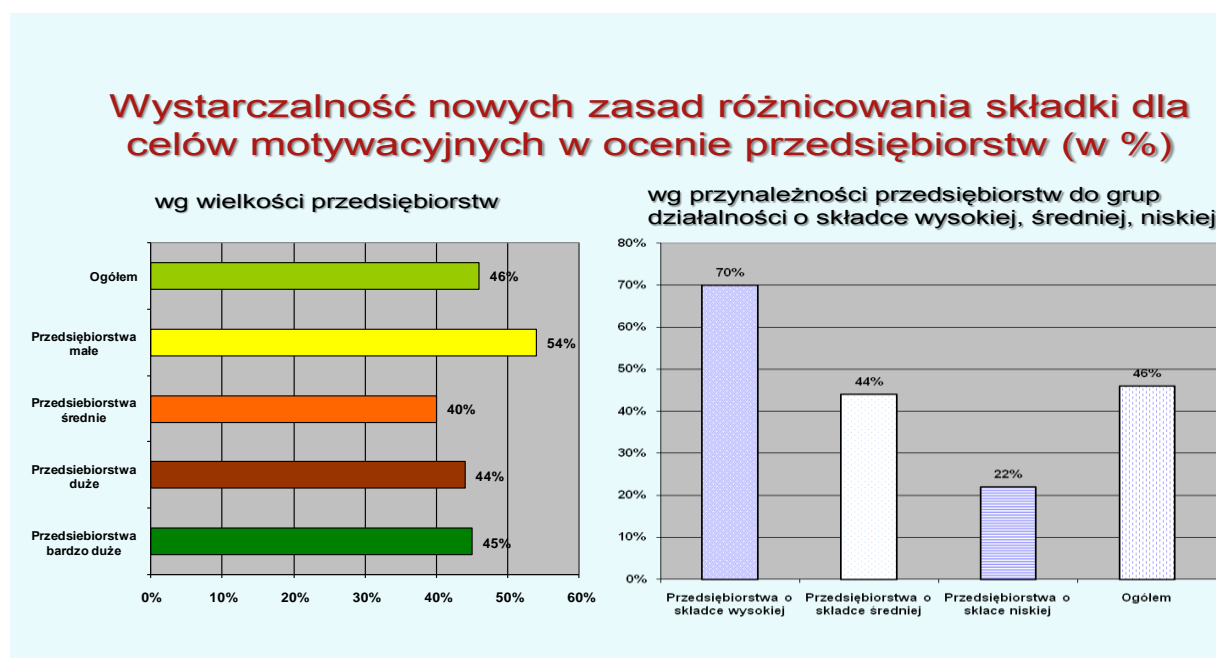
Obowiązujące zasady ustalania wskaźnika korygującego w zależności od różnicy między kategorią ryzyka dla płatnika składek i grupy działalności

Stopa procentowa składki dla płatnika składek jest ustalana w wysokości:					
obniżonej (w warunkach kiedy)		średniej jak dla grupy działalności (w warunkach kiedy)		podwyższonej (w warunkach kiedy)	
wskaźnik korygujący wynosi	spełnione są następujące warunki	wskaźnik korygujący wynosi	spełnione są następujące warunki	wskaźnik korygujący wynosi	spełnione są następujące warunki
0,5	kategoria ryzyka ustalona dla płatnika składek jest niższa o co najmniej 6 kategorii od kategorii ryzyka ustalonej dla grupy działalności			1,1	kategoria ryzyka ustalona dla płatnika składek jest wyższa o co najmniej 2 kategorie od kategorii ryzyka ustalonej dla grupy działalności
0,6	kategoria ryzyka ustalona dla płatnika składek jest niższa o co najmniej 5 kategorii od kategorii ryzyka ustalonej dla grupy działalności			1,2	kategoria ryzyka ustalona dla płatnika składek jest wyższa o co najmniej 3 kategorie od kategorii ryzyka ustalonej dla grupy działalności
0,7	kategoria ryzyka ustalona dla płatnika składek jest niższa o co najmniej 4 kategorie ryzyka od kategorii ryzyka ustalonej dla grupy działalności			1,3	kategoria ryzyka ustalona dla płatnika składek jest niższa o co najmniej 4 kategorie od kategorii ryzyka ustalonej dla grupy działalności
0,8	kategoria ryzyka ustalona dla płatnika składek jest niższa o co najmniej 3 kategorie od kategorii ryzyka ustalonej dla grupy działalności			1,4	kategoria ryzyka ustalona dla płatnika składek jest wyższa o co najmniej 5 kategorie od kategorii ryzyka ustalonej dla grupy działalności
0,9	kategoria ryzyka ustalona dla płatnika składek jest niższa o co najmniej 2 kategorie od kategorii ryzyka ustalonej dla grupy działalności			1,5	kategoria ryzyka ustalona dla płatnika składek jest wyższa o co najmniej 6 kategorii od kategorii ryzyka ustalonej dla grupy działalności
		1,0	kategoria ryzyka ustalona dla płatnika składek jest taka sama jak kategoria ryzyka ustalona dla grupy działalności albo niższa lub wyższa o 1 kategorię od kategorii ryzyka ustalonej dla grupy działalności		

Czy zróżnicowana składka na ubezpieczenie wypadkowe zachęca przedsiębiorstwa do działań prewencyjnych?

Podstawowym celem funkcjonowania zróżnicowanej składki na ubezpieczenie wypadkowe jest zachęcenie przedsiębiorstw do działań prewencyjnych. Przeprowadzone przez CIOP-PIB w 2009 r. badania potwierdziły, iż polski system zróżnicowanej składki oddziałuje stymulująco na przedsiębiorstwa zachęcając je do działań w kierunku poprawy warunków pracy. Dotyczy to szczególnie przedsiębiorstw dużych zatrudniających co najmniej 250 pracowników a w tym bardzo dużych zatrudniających co najmniej 1000 pracowników.

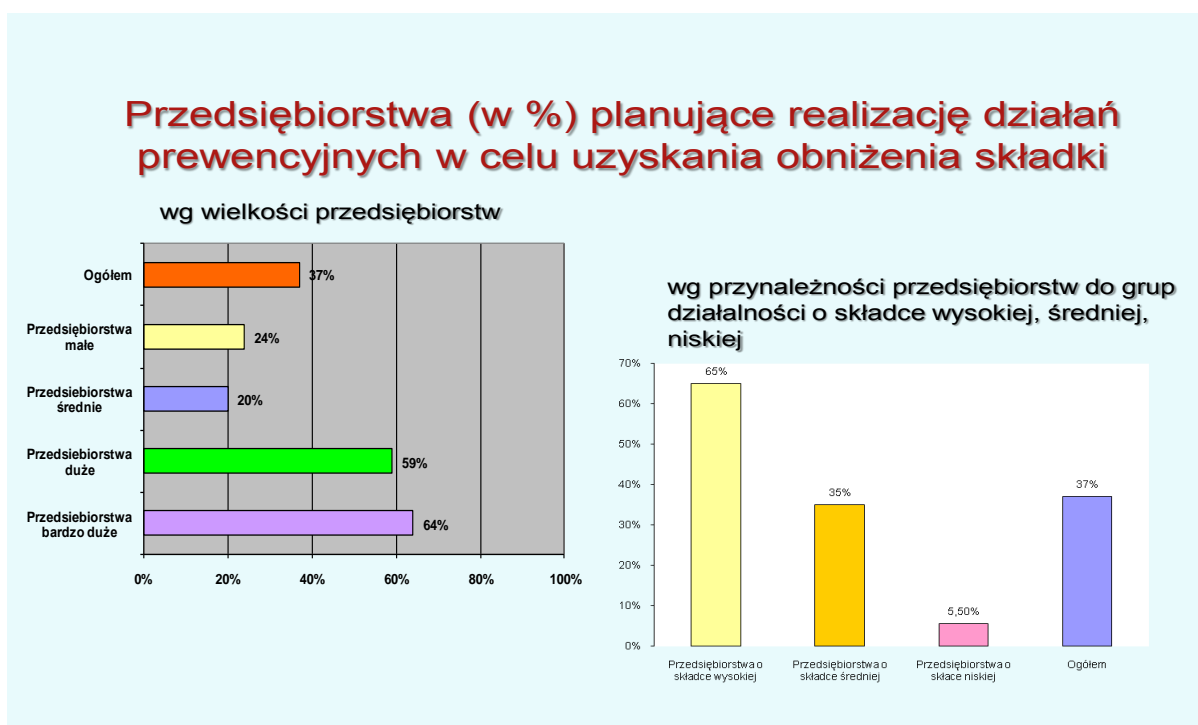
W wyniku badań dokonano oceny wprowadzonych z dniem 1 kwietnia 2009 r. zmian polegających na zwiększeniu zakresu podwyższania i obniżania składek dla przedsiębiorstw. Analiza odpowiedzi przedsiębiorstw wykazała, iż 46% przedstawicieli przedsiębiorstw pozytywnie oceniło wprowadzone zmiany wskazując, iż wpłynęły one na zwiększenie zakresu i/lub kosztów działań prewencyjnych w przedsiębiorstwie (rys. 1). Szczególnie pozytywnie wprowadzone zmiany ocenili z jednej strony przedstawiciele dużych i bardzo dużych przedsiębiorstw a drugiej strony przedstawiciele przedsiębiorstw zaliczonych do grup działalności o wysokiej stopie procentowej składki³.

Rys. 1. Przedsiębiorstwa (w %) według wielkości i wysokości składki w których nowe zasady różnicowania składki wpłynęły na zwiększenie zakresu i kosztów działań prewencyjnych

³ Przedsiębiorstwa należące do grup działalności dla których minister pracy i polityki społecznej ustalił w rozporządzeniu stopę procentową składki wynoszącą co najmniej 2% podstawy wymiaru składek.

Podobne wyniki wykazała analiza wyników odpowiedzi na pytania dotyczące podejmowania w przyszłości dodatkowych działań prewencyjnych w celu obniżenia składki. zależności od wielkości przedsiębiorstw. Badania wykazały, iż zaledwie 20% przedsiębiorstw średniej wielkości oraz 24% przedsiębiorstw małych a z drugiej strony 59% przedsiębiorstw dużych oraz 65% przedsiębiorstw bardzo dużych zamierza realizować dodatkowe działania prewencyjne (rys. 2). Wśród przedsiębiorstw należących do grup działalności o średniej składce odsetek ten wynosił 35% a wśród przedsiębiorstw o wysokiej składce - 64%. Z drugiej strony zaledwie 5,5% zakładów pracy należących do działalności o niskiej składce wyraziło gotowość realizacji dodatkowych działań prewencyjnych.

Rys. 2. Przedsiębiorstwa (w %) według wielkości oraz wysokości składki planujące realizację działań prewencyjnych w celu uzyskania obniżenia składki

Jak można różnicować składkę według modelu kosztowego?

W projekcie kosztowym modelu zróżnicowanej składki na społeczne ubezpieczenie wypadkowe przyjęto dwustopniowe różnicowanie składki tj. na poziomie grup działalności oraz przedsiębiorstw (płatników składek). Podstawę ustalania kategorii ryzyka dla każdej z 64 grup działalności powinny stanowić wypłaty świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego oraz podstawy wymiaru składek dla każdej z 64 grup działalności. Powinny zostać uwzględnione koszty świadczeń

zarówno długoterminowych (rent z tytułu niezdolności do pracy i rent rodzinnych) jak i krótkoterminowych (np. zasiłków chorobowych, jednorazowych odszkodowań, świadczeń rehabilitacyjnych) zgodnie z obowiązującą ustawą wypadkową oraz podstawy wymiaru składek z ostatnich 3 lat. Kategoria ryzyka, obowiązująca np. od 1.04.2012 r. dla każdej z 64 grup działalności powinna być obliczana według następującego wzoru:

$$\text{Kategoria ryzyka} = \frac{\text{Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych zaistniałych i wypłaconych w latach 2009 - 2011}}{\text{Podstawy wymiaru składek za lata 2009 - 2011}} \times 1\,000$$

Według przedstawionego wzoru na obliczanie kategorii ryzyka dla grup działalności powinny być obliczane przez ZUS także kategorie ryzyka dla przedsiębiorstw (płatników składek). Oznacza to, iż powinny być uwzględniane z jednej strony wszystkie świadczenia bieżące tj. przyznane i wypłacone świadczenia z tytułu zdarzeń zaistniałych w każdym roku z trzyletniego okresu objętego obliczaniem a drugiej strony skumulowane świadczenia rentowe przyznane w tym przypadku w 2009 r., 2010 r. oraz w 2011 r. i wypłacone zarówno w danym roku jak i w latach kolejnych. Świadczenia rentowe przyznane w latach wcześniejszych tj. w tym przypadku do końca 2008 r. powinny zostać nieuwzględnione.

Do obliczenia kategorii ryzyka niezbędne będą także dane dotyczące zsumowanych za okres trzech lat podstaw wymiaru składek tj. płac brutto wszystkich pracowników zgłoszonych do ubezpieczenia wypadkowego a pomniejszych o wypłaty od których nie są płacone składki na ubezpieczenie wypadkowe⁴.

Podstawę różnicowania składek w modelu kosztowym powinien stanowić wskaźnik korygujący ustalony na podstawie procentowej różnicy między kategorią ryzyka obliczoną dla przedsiębiorstwa (płatnika składek) a kategorią ryzyka obliczoną dla grupy działalności zgodnie z zasadami przedstawionymi w tabelicy 2.

⁴ np. nagrody jubileuszowe, wypłaty z funduszu socjalnego itp.).

Tablica 2

Proponowane w modelu kosztowym zasady ustalania wskaźnika korygującego w zależności od różnicy między kategorią ryzyka dla płatnika składek i grupy działalności

Stopa procentowa składki dla płatnika składek jest ustalana w wysokości:					
obniżonej (w warunkach kiedy)		średniej jak dla grupy działalności (w warunkach kiedy)		podwyższonej (w warunkach kiedy)	
wskaźnik korygujący wynosi	kategoria ryzyka ustalona dla płatnika składek K_z spełnia następujące warunki w stosunku do kategorii ryzyka ustalonej dla płatnika składek K_d	wskaźnik korygujący wynosi	kategoria ryzyka ustalona dla płatnika składek K_z spełnia następujące warunki w stosunku do kategorii ryzyka ustalonej dla płatnika składek K_d	wskaźnik korygujący wynosi	kategoria ryzyka ustalona dla płatnika składek K_z spełnia następujące warunki w stosunku do kategorii ryzyka ustalonej dla płatnika składek K_d
0,5	$K_z < K_d - 50\% \times K_d$			1,1	$K_d + 20\% \times K_d < K_z < K_d + 10\% \times K_d$
0,6	$K_d - 50\% \times K_d < K_z < K_d - 40\% \times K_d$			1,2	$K_d + 30\% \times K_d < K_z < K_d + 20\% \times K_d$
0,7	$K_d - 30\% \times K_d < K_z < K_d - 20\% \times K_d$			1,3	$K_d + 40\% \times K_d < K_z < K_d + 30\% \times K_d$
0,8	$K_d - 30\% \times K_d < K_z < K_d - 20\% \times K_d$			1,4	$K_d + 50\% \times K_d < K_z < K_d + 40\% \times K_d$
0,9	$K_d - 20\% \times K_d < K_z < K_d - 10\% \times K_d$			1,5	$K_z > K_d + 50\% \times K_d$
		1,0	$K_z \leq K_d \pm 10\% \times K_d$		

Różnicowaniem składek polegającym na ich obniżaniu i podwyższaniu powinny zostać objęte wszystkie przedsiębiorstwa (płatnicy składek) duże i średnie tj. zgłaszające do ubezpieczenia społecznego co najmniej 50 ubezpieczonych.

W przedsiębiorstwach małych tj. zgłaszających do ubezpieczenia społecznego od 10 do 49 ubezpieczonych powinien obowiązywać jedynie system zwykły. Oznaczałoby to, iż przedsiębiorstwom (płatnikom składek) można byłoby ustalić składkę średnią dla działalności albo podwyższoną, według zasad przedstawionych w tabeli.

Mikroprzedsiębiorstwa tj. przedsiębiorstwa zgłaszające do ubezpieczenia społecznego poniżej 10 ubezpieczonych powinny zostać objęte różnicowaniem składki jedynie na poziomie działalności co powinno zapewnić wyeliminowanie nieuzasadnionych często zmianami warunków pracy wahań kategorii ryzyka.

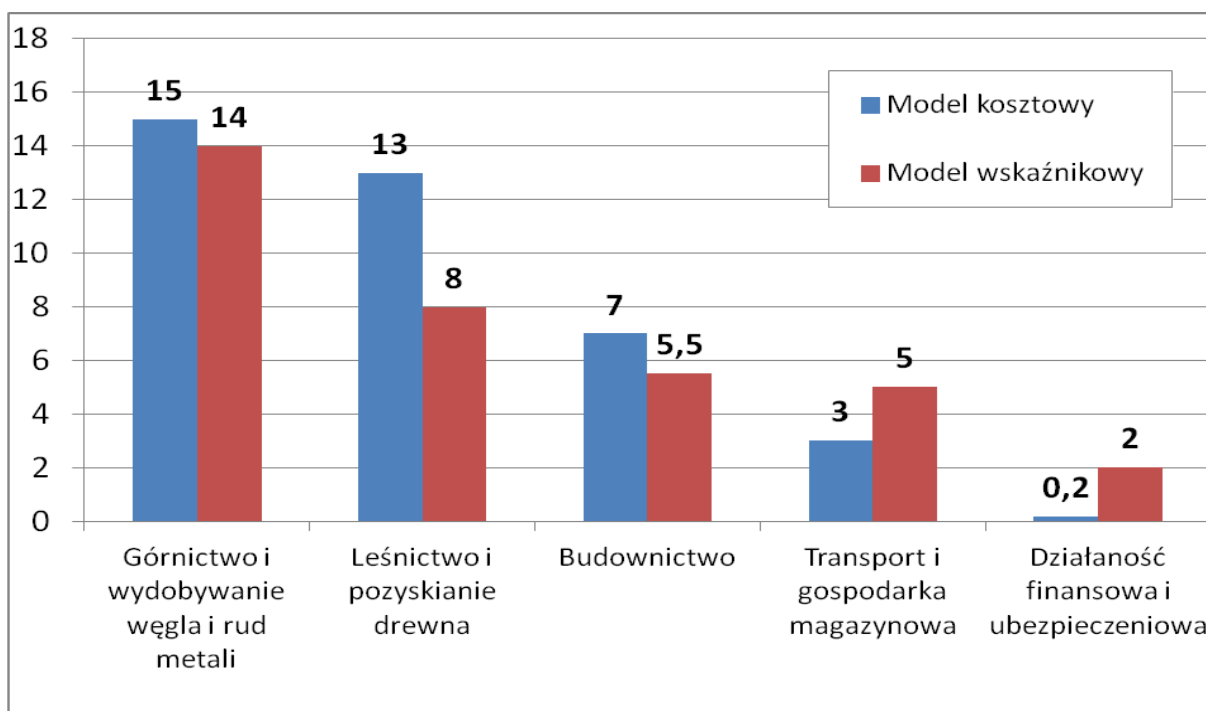
Podstawę do ustalenia kategorii ryzyka dla płatnika składek powinny stanowić dane ZUS z trzech ostatnich lat kalendarzowych o wypłaconych świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy dla pracowników płatnika składek zgłoszonych do ubezpieczenia społecznego oraz zsumowane dane o podstawach wymiaru składek.

Zgodnie z przedstawionymi zasadami obniżania i podwyższania składek stopy procentowe składek dla grupy dużych i średnich płatników powinny stanowić iloczyn stopy procentowej składki określonej dla grupy działalności, do której został zakwalifikowany płatnik, oraz indywidualnego wskaźnika korygującego, wynoszącego:

Stopy procentowe składek dla przedsiębiorstw małych tj. zgłaszających do ubezpieczenia społecznego od 10 do 49 ubezpieczonych powinny być obliczane przy spełnieniu warunków dla wskaźnika korygującego przyjmującego jedynie wartość od 1,0 do 1,5.

Czy kosztowy model zróżnicowanej składki będzie skuteczniejszy od obowiązującego modelu wskaźnikowego?

Weryfikacja projektu kosztowego modelu zróżnicowanej składki na społeczne ubezpieczenie wypadkowe przeprowadzona na poziomie grup działalności, na podstawie danych ZUS dotyczących wypłat świadczeń rentowych wykazała, iż kategorie ryzyka obliczone dla sekcji gospodarki na podstawie modelu kosztowego wskazują na znacznie większe zróżnicowanie ryzyka niż zróżnicowanie wynikające z obecnie obowiązujących kategorii ryzyka dla grup działalności obliczonych na podstawie modelu wskaźnikowego (rys. 3). Oszacowana najwyższa kategoria ryzyka dla górnictwa i wydobywania wynosząca 14 według modelu kosztowego jest około 70 razy wyższa niż kategoria ryzyka dla działalności finansowej i ubezpieczeniowej, która wynosi zaledwie 0,2. W obowiązującym modelu wskaźnikowym kategoria ryzyka dla działalności związanej z górnictwem i wydobywaniem węgla i rud metali wynosi 14 i jest zaledwie 7 razy wyższa od kategorii ryzyka dla działalności finansowej i ubezpieczeniowej. Wskazuje to, iż kategorie ryzyka oraz stopy procentowe składek w obowiązującym modelu wskaźnikowym są z jednej strony zawyżone dla wielu grup działalności (głównie usługowych) a z drugiej strony zaniżone zwłaszcza w stosunku do górnictwa, budownictwa i rolnictwa.

Rys. 3. Kategorie ryzyka dla wybranych grup działalności gospodarki (według modelu kosztowego oraz obowiązującego modelu wskaźnikowego)

Weryfikacja kosztowego modelu zróżnicowanej składki na społeczne ubezpieczenie wypadkowe w skali mikroekonomicznej dokonana została na podstawie badań w 32 przedsiębiorstwach działalności górniczej, przetwórstwa przemysłowego, budownictwa, energetyki oraz działalności usługowej przy wykorzystaniu opracowanych w CIOP-PIB kwestionariuszy. W ramach badań zbierano dane dotyczące lat 2008-2010 obejmujące m.in. dane o warunkach pracy, podstawach wymiaru składek, wysokościach płaconych składek na ubezpieczenie wypadkowe oraz dotyczące kosztów wypłaconych świadczeń z funduszu ubezpieczenia wypadkowego ZUS. Badania wykazały, iż wprowadzenie systemu kosztowego wpłynąć może na zwiększenie zakresu obniżek i podwyżek składek dla przedsiębiorstw niż w przypadku systemu wskaźnikowego. Dla większej liczby przedsiębiorstw ustalona została przy zastosowaniu modelu kosztowego maksymalna obniżka i podwyżka składki na ubezpieczenie wypadkowe.

Dokonanie pełnej oceny skuteczności dla celów prewencji modelu kosztowego w stosunku do obowiązującego modelu wskaźnikowego wymaga przeprowadzenia dalszych pogłębionych badań.

Jakie skutki może dać wprowadzenie kosztowego modelu zróżnicowanej składki?

Wprowadzenie modelu kosztowego zróżnicowanej składki na społeczne ubezpieczenie wypadkowe powinno spowodować, iż:

- skalkulowane, na podstawie danych o kosztach wypłaconych przez ZUS świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, kategorie ryzyka i składki zarówno dla grup działalności jak i przedsiębiorstw (płatników składek) byłyby wolne od przekłamań i byłyby proporcjonalne do zróżnicowanych obciążeń ZUS-u kosztami świadczeń;
- nieco inny byłby rozkład ryzyka ubezpieczeniowego i w konsekwencji wysokości stóp procentowych składek zarówno dla grup działalności jak i przedsiębiorstw (płatników składek). Wiele przedsiębiorstw zarówno produkcyjnych jak i usługowych mogłoby oczekiwać ustalenia przez ZUS niższych składek na ubezpieczenie wypadkowe. Z drugiej strony

przedsiębiorstwa budowlane, transportowe, energetyki kolejnictwa oraz m.in. przedsiębiorstwa handlowe miałyby ustaloną wyższą niż obecnie składkę;

- przedsiębiorstwa (płatnicy składek) objęte obecnie zróżnicowaną składką (tj. zgłaszające do ubezpieczenia społecznego co najmniej 10 pracowników) zostałyby odciążone od rokrocznego wysyłania do oddziałów (inspektoratów) ZUS sprawozdań ZUS IWA dla potrzeb obliczania kategorii ryzyka i składki na ubezpieczenie wypadkowe.

Kontakt

dr Jan Rzepecki

Zakład Zarządzania Bezpieczeństwem i Higieną Pracy

CIOP-PIB

jarze@ciop.pl

Grupy działalności, kategorie ryzyka i stopy procentowe składki na ubezpieczenie wypadkowe dla grup działalności (obowiązujące od 1.04.2013 r.)

Lp	Grupy działalności	Kod PKD	Kat. ryzyka	Stopy procentowe składki (%)
1	Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową	A-01	9	2,53
2	Leśnictwo i pozyskiwanie drewna	A-02	13	3,60
3	Rybactwo	A-03	5	1,47
4	Wydobywanie węgla kamiennego i węgla brunatnego (lignitu)	B-05	14	3,86
5	Górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego	B-06	12	3,33
6	Górnictwo rud metali	B-07	13	3,60
7	Pozostałe górnictwo i wydobywanie	B-08	7	2,00
8	Działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie	B-09	10	2,80
9	Produkcja artykułów spożywczych	C-10	6	1,73
10	Produkcja napojów	C-11	6	1,73
11	Produkcja wyrobów tytoniowych	C-12	4	1,20
12	Produkcja wyrobów tekstylnych	C-13	5	1,47
13	Produkcja odzieży	C-14	3	0,93
14	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	C-15	4	1,20
15	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	C-16	9	2,53
16	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	C-17	7	2,00
17	Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	C-18	3	0,93
18	Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	C-19	5	1,47
19	Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	C-20	5	1,47
20	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	C-21	4	1,20
21	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	C-22	8	2,26
22	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	C-23	8	2,26
23	Produkcja metali i wyrobów z metali	C-24	10	2,80
24	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	C-25	7	2,00
25	Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	C-26	4	1,20
26	Produkcja urządzeń elektrycznych	C-27	6	1,73
27	Produkcja maszyn i urządzeń gdzie indziej niesklasyfikowana	C-28	7	2,00
28	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	C-29	6	1,73
29	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	C-30	9	2,53
30	Produkcja mebli	C-31	7	2,00
31	Pozostała produkcja wyrobów	C-32	5	1,47
32	Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	C-33	7	2,00
33	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę	D-35	5	1,47

	wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych			
34	Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	E-36	6	1,73
35	Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	E-37	5	1,47
36	Działalność związane ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	E-38	8	2,26
37	Działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami	E-39	5	1,47
38	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	F-41	7	2,00
39	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	F-42	8	2,26
40	Roboty budowlane specjalistyczne	F-43	6	1,73
41	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	G-45	3	0,93
42	Handel hurtowy z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G-46	4	1,20
43	Handel detaliczny z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G-47	3	0,93
44	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	H-49	5	1,47
45	Transport wodny	H-50	7	2,00
46	Transport lotniczy	H-51	4	1,20
47	Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	H-52	6	1,73
48	Działalność pocztowa i kurierska	H-53	5	1,47
49	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	I	3	0,93
50	Informacja i komunikacja	J	3	0,93
51	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	K	2	0,67
52	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	L	3	0,93
53	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	M	3	0,93
54	Wynajem i dzierżawa	N-77	4	1,20
55	Działalność związana z zatrudnieniem	N-78	4	1,20
56	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane	N-79	2	0,67
57	Działalność detektywistyczna i ochroniarska	N-80	3	0,93
58	Działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	N-81	5	1,47
59	Działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	N-82	2	0,67
60	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, organizacje i zespoły eksterytorialne	O, U	3	0,93
61	Edukacja	P	3	0,93
62	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	Q	4	1,20
63	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	R	3	0,93
64	Pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	S, T	3	0,93

Źródło: załącznik do rozporządzenia ministra pracy i polityki społecznej z dnia 14 marca 2012 r. (Dz. U.2012.285).